

Norsk Numismatisk Tidsskrift

Nr. 4 - 2014

NNF-Nytt

NORSK MYNT:

-Bergsliens 1861 mynter

-Valkendorfs blafferter

-Amerikansk auksjon med rekordpris på norske mynter

- AV SAMLERE FOR SAMLERE -

Medaljører Bergsliens arbejde på Mønten i København

Af Michael Märcher

Medaljører F.C. Krohn

På grund af den nuværende opmærksomhed (se s. 9) på de sjældne mønter fra 1861 er det her fundet opportunt at publicere yderligere nogle detaljer omkring den københavnske side af sagen.¹

Bergslien søgte selv om hjælp fra Mønten i København. Han skrev den 4. oktober 1859 i København således til det danske Finansministerium: "Da det er overdraget Undertegnede af den norske Regjering at udføre de originale Stempler til 1 og ½ Species samt 5te og 10de Dele af Kong Carl den 15des nye Mynter, saa tillader jeg mig herved, at udbede mig, at det maa være mig tilladt

i Kjöbenhavns Mynt at erholde Staal til original Poincons [positivt moderstempel]², Matricer [negativt moderstempel] og Poincons samt disse glødede, dreiede og hærdede med videre."

Den norske regerings finans- og tolddepartement i Christiania var klar over Bergsliens henvendelse til det danske finansministerium og skrev derfor den 10. oktober til samme ministerium og anmodede om dansk støtte til Bergsliens opgave: "Departementet har bragt i Erfaring at Medailleur B. Bergslien, der for Tiden opholder sig i Kjöbenhavn, og hvem det er overdraget at besörge leveret 16 Stk nye Myntstempler til hele, halve, femtedeels og tiendedeels Species til Brug ved den norske Myntindretning paa Kongsberg, har anseet det ønskeligt med Udförelsen af dette Hverv at erholde nogen Bistand hos det Kongelige Ministerium. Da det af Hensyn til Sagens heldige Fremme vilde være Departementet saare kjært, om hans Ønske kunde imødekommes, tillader man sig tjenstligst at henstille til det Kongelige Ministerium, hvorvidt samme maatte finde Anledning til

at yde Medailleur Bergslien n Veiledning eller Bistand i den omhandlede Sag."

Den officielle og reelt beskedne henvendelse blev p modtaget, og Finansministeri skrev den 14. oktober tilbage til Christiania, at i henhold til forespørgslen "... undlade Finantsministeriet ikke herved tjenstligt at meddele, at Minis med Fornöielse skal bidrage t at Medailleur Bergslien erholve den herværende Mönts Bistar Veiledning med den ham over Udförelse af Möntstempler for Kongelige Norske Regjering. I fornödne Ordre desangaaend dag meddelt Möntmesteren."

Ordren til møntmeste af 14. oktober lød sådan her: "Da Ministeriet i Henhold til d Norske Regjerings Anmodning i Gjenpart vedlagte Skrivelse i indvilliget i, at Medailleur Ber, erholder al fornöden Vejlednir Bistand, ved Forfærdigelsen c omhandlede Möntstempler, sk Departementet tjenstligst ann Kjöbenhavns Mönt om at iagtt det Fornödne i Overeensstemu hermed."

Derefter hører vi fra d anvendte arkiver ikke umidd mere om Bergslien, før han i 1860 fik den omtalte (s. 9-12) medaljeopgave, som han også skulle have hjælp til. Han sk den 18. juni 1860 til det dan finansministerium: "Underteg er af den Kongelige norske Re overdraget at udføre en lille M i Anledning af Kong Carl XV^d Kroning dette Aar, og jeg tillac

¹De anvendte aktstykker findes i det danske Rigsarkiv i arkiverne efter Den Kgl. Mønt i København og arkivet efter det danske finansministerium. Det drejer sig i førstnævnte arkiv om indkomne breve nr. 352 fra 1859 samt nr. 42 fra 1860 og i det andet arkiv om journalsagerne B 1391, B 1509 og B 1536.

²Se mere om stempelfremstilling i Michael Märcher: De kongelige møntsteder i Altona og København 1813-1873. Teknik og produktion, Odense 2012, 159-162.

i København

at at erholde
vinscons [positivt
fattricer [negativt
Poinacons samt
iede og hærkede

regerings
arterment i
r over Bergsliens
danske
og skrev
ber til samme
modede om
rgsliens opgave:
r bragt i Erfaring
rgslien, der for
i Kjöbenhavn, og
aget at besörge
Myntstempler
edeels og
til Brug
ntindretning
anseet det
relsen af dette
gen Bistand
finisterium. Da
igens heldige
Departementet
is Önske
es, tillader man
istille til det
um, hvorvidt
e Anledning til

Den Kgl. Mont i
g i förstnævnte arkiv
t arkiv om

eder i Altona og

at yde Medailleur Bergslien nogen
Veiledning eller Bistand i den
omhandlede Sag."

Den officielle og reelt
beskedne henvendelse blev positivt
modtaget, og Finansministeriet
skrev den 14. oktober tilbage
til Christiania, at i henhold
til forespørgslen "... undlade
Finantsministeriet ikke herved
tjenstligt at meddele, at Ministeriet
med Fornöielse skal bidrage til,
at Medailleur Bergslien erholder
den herværende Mönts Bistand og
Veiledning med den ham overdragne
Udförelse af Möntstempler for den
Kongelige Norske Regjering. Den
fornödne Ordre desangaaende er i
dag meddelt Möntmesteren."

Ordren til möntmesteren
af 14. oktober lød sådan her:
"Da Ministeriet i Henhold til den
Norske Regjerings Anmodning i den
i Gjenpart vedlagte Skrivelse har
indvilliget i, at Medailleur Bergslien
erholder al fornöden Vejledning og
Bistand, ved Forfærdigelsen af de
omhandlede Möntstempler, skal
Departementet tjenstligt anmode
Kjöbenhavns Mönt om at iagttage
det Fornödne i Overeensstemmelse
hermed."

Derefter hörer vi fra de
anvendte arkiver ikke umiddelbart
mere om Bergslien, før han i
1860 fik den omtalte (s. 9-12)
medaljeopgave, som han også
skulle have hjælp til. Han skrev
den 18. juni 1860 til det danske
finansministerium: "Undertegnede
er af den Kongelige norske Regjering
overdraget at udföre en lille Medallie
i Anledning af Kong Carl XV^{des}
Kroning dette Aar, og jeg tillader mig

derfor herved at anmode om at det
maa være mig tilladt i den Kongelige
Mönt at erholde alt fornödent
Arbeide til disse Medallie-Stemplers
Udförelse. Paa Adversen: Kong Carl
XV^{des} Billede med Omskrift: Carl
XV Norges Sver. G. og V. Konge,
kronet Aar 1860. Paa Reversen:
Land skal med Lov bygges,
omgivet af en Laurbærkrans.
Medallierne skulle udpræges i
Norge."

Igen var ministeriet positivt
stemt, og möntmesteren fik den 21.
juni følgende ordre:

"Medailleur B. Bergslien fra
Norge har erholdt om, at det maa
tillades ham at faae udfört ved
Kjöbenhavns Mönt alt fornödent
Arbeide til Udförelsen af Stempler
til en Medalje i Anledning af Kong
Carl d: XV^{des} Kroning. I denne
Anledning meddeles herved
tjenstligt, at Finantsministeriet
samtykker i, at dette skeer paa
saadanne Betingelser og i saadan
Udstrækning, som findes forenligt
med Möntens Tarv."

Möntstemplerne blev som
omtalt færdige i sommeren 1860.
Det fremgår også af det brev af 16.
august 1860 fra departementet
i Christiania til ministeriet i
København, som afsluttede
sagen: "Efterat Departementet
fra Medailleur ved den Kongelige
Mynt i Kjöbenhavn, Krohn, ved
Skrivelse af 3^{die} dennes har
modtaget Underretning om, at
det i Departementets Skrivelse
af 10de Oktober forrige Aar
omhandlede Arbeide i Anledning
af Stemplers Forfærdigelse til
nogle norske Mynter nu er udfört,

Norske 2 med

Figur 1: Norsk 2 skilling 1781 omvendt R i NOR på forsiden

Identiske fejl på to forstempler

Allerede i midten af 1800 var man opmærksom på fandtes en norsk 2 skilling Hede 16 Norge¹, med omvendt R i NOR på forsiden (fig. 1)² medtog denne variant som 1781/13 i sit katalog. I februar 2012 solgtes en 2 skilling Bruun Rasmussens online auktion (fig. 2) med samme stempel, og mønten havde Schou 1781/13, men på forsiden var der en fejl som 1782 og var derfor en helt ny variant.

Travlhed i Kongsberg Fejlstemplerne og de korre

¹H. Hede, Danmarks og Norges Mynter, rev. udg. 1978.

²Et monteksemplar med den oprindelige til Den Kongelige Mynt- og Medailleskabs Devegge's Mønt- og Medaljesamling.

³H.H. Schou: Beskrivelse af de danske Mynter 1815-1923, Kjøbenhavn 1923.

⁴Bauerts stempler kan blandt andet findes i hammer/bjergjern.

⁵Rigsarkivet i København, De Danske Mynter, nr. 1782/9 og 1782/26.

Den unge Bergslien i atelieret i Christiania, antagelig tidlig 1860-tall (Oslo Bymuseum).

skulde Departementet meddele, at man i Skrivelse af Dags Dato har oversendt Hr. Krohn en Anviisning paa 250 Rigsdaler Rigsmynt, den efter den for Tilfældet satte lavere Taxt end den sædvanlige udgjör Myntens Tilkommende i denne Anledning. Departementet tillader sig derhos at udtale for det Kongelige Finants-Ministerium dets Erkjendtlighed for den Beredvillighed hvormed Departementet i denne Sag er inödekommet."

Det var utvivlsomt generelt medaljør F.C. Krohn (1806-1883), der hjalp Bergslien med stemplerne. Han var i den lange periode 1841-1873 rigets faste

møntstempelskærer, og han var dygtig, initiativrig i forhold til stempelfremstilling og opstarten af bronzeudmøntninger samt i øvrigt mønt- og medaljesamler. Før Krohn i 1859-60 støttede Bergslien, havde han selv udført en lang række mønter og medaljer f.eks. flere belønnings- og fortjenestemedaljer samt Christian VIII's (berømte Christian Frederik i Norge) dødsmedalje.³

STEIN A. EVENSEN OM ALEXANDRINERE I ALEXANDRIA!

Mange medlemmer har hørt Stein foredra om romerske mynter fra Alexandria, hans specialområde. Men 20. Oktober i år holdt han foredrag – i Snøhettas bibliotek i Alexandria om "What coins can tell about life and culture in Alexandria during the first 200 years of Roman occupation". Et ærefult oppdrag og NNF kan bare gratulere! Foredraget ble godt mottatt.

³Märcher 2012.